

Особливості економічної безпеки комунальних підприємств

Димченко О.В., д. е. н., доц., Харківський національний університет міського господарства

Необхідність постійного застосування механізмів економічної безпеки пояснюється об'єктивним завданням кожного суб'єкта господарювання щодо забезпечення стабільного функціонування й досягнення головної мети діяльності. Від ефективного досягнення мети діяльності комунальних підприємств безпосередньо залежить якість життя населення, умови його роботи, успішне виконання функцій органами місцевого самоврядування. Рівень економічної безпеки визначається тим, наскільки ефективно керівництву підприємства вдається запобігти можливим погрозам і усунути збиток від негативних впливів на ті або інші складові економічної безпеки.

Для підприємств ЖКГ питання економічної небезпеки функціонування нерозривно пов'язані із соціальною напруженістю, екологічними проблемами, втратою інвестиційної привабливості й ін.

Проблема втрат, перевитрат, нераціональної витрати матеріалів і енергоресурсів для ВКГ, як елемента ЖКГ, є одночасно вкрай актуальною й, разом з тим, недостатньо розробленою. І ця «нерозробленість» досить багатопланова. Аналітики, звичайно, наводять дані про втрати поданої в мережу води, про те що енергоємність 1м³ води в Україні у 2 і більше разів перевищує аналогічний європейський показник. І в цьому криється економічна небезпека для підприємств ВКГ.

Але проблема в дійсності набагато ширше: мова йде про переосмислення й переоцінку поглядів фахівців і суспільства на роль і характер роботи цієї великомасштабної системи міської економіки. Для цього, по-перше, необхідно більш повно визначити сутність самого поняття «втрати». Правомірно вважати, що до втрат можуть відноситися, крім загально визначених прямих втрат, наступні види: збиток, перевитрата, недоотримана вигода, затримка в часі платіжних коштів, невикористаний потенціал, тобто втрати ресурсів, потенціалу, темпів розвитку, рівня фінансової стабільності. Про втрати можна говорити й в аспекті окремих учасників системи послуг: «Завищені ціни монополіста означають недоспоживання або додаткові витрати споживача». У загальній розмаїтості видів втрат у системах ВКГ є ті, на які треба звернути особливу увагу з причини їх практично повного ігнорування в економічних дослідженнях.

Насамперед, це втрати державних фінансів, які виникають через змушене дотування безгосподарності й неплатежів. Втрати несуть промисловість і бізнес, змушені «доплачувати» за завищеними тарифами за знижені тарифи населення.

Екологічні втрати, у тому числі збиток здоров'ю населення неякісною водою. Втрати, пов'язані з аварійністю на дорогах у результаті розривів водопровідно-каналізаційних систем і витоків води. Втрати від злочинства в результаті розкрадань - несанкціоноване підключення. Збиток від підтоплення, обчислювальний мільйонами доларів.

Зниження стабільності й надійності - це теж різновид втрат.

Базовими критеріями оцінки економічної безпеки ВКГ і визначальниками стратегічних цілей розвитку є: надійність і стабільність роботи; керованість; економічність і ефективність; екологічна безпека; корпоративність у регіональній системі.

Розглянемо запропоновані критерії більш докладно.

Надійність означає, що підприємства ВКГ, як життєзабезпечуюча місто система, повинні працювати безупинно, в оптимальному режимі, гарантуючи нормативні потреби й нормативну якість товару й послуг. Допускаються окремі локальні збої й неполадки при їхній оперативній ліквідації.

Керованість - це здатність до адаптації, можливість ефективно працювати в нестандартних ситуаціях, готовність до інновацій, стимул до кооперативної організації діяльності, легкість переходу на новий режим і ін. Сюди відносяться реформаційні перетворення й стратегічний менеджмент.

Економічність і ефективність означає використання всіх наявних ресурсів системи з високим ККД, мінімізацію витрат, енергозбереження, скорочення втрат. Ефективність вимагає роботи з достатньою рентабельністю й нарощуванням потенціалу, що забезпечується інноваційними технологіями, високою організацією, науковою обґрунтованістю прийнятих рішень.

Екологічна безпека означає відповідність питної води стандартам якості, необхідний запас міцності й резервності, економічну стабільність, екологічну безпеку (мінімальний вплив на навколишнє середовище). У безпеку входить і комплекс робіт із захисту від шкідництва (навмисного). Проблема безпеки не менш складна, ніж проблема ефективності або управління розвитком. У її основі - дія явних і схованих погроз. Її рішення спрямоване на підвищення опірності погрозам, акумуляцію резервів, підготовку стандартних технологій (сценаріїв) попередження погроз і ліквідації наслідків їхнього здійснення.

Безпека забезпечується й наявністю резервів, завдання яких - захист від «перевантаження» технологій, від хаосу й некерованості, від випадкових ситуацій і навмисного шкідництва. Як у втратах, так і в безпеці складна структура складових частин, серед яких можна виділити: техніко-технологічний аспект безпеки, санітарний, виробничий, економічний, екологічний, інформаційний, просторовий, організаційно-управлінський і т.д.

Таким чином під системою економічної безпеки комунального підприємства розуміємо сукупність адаптаційних і рефлексивних механізмів, що дозволяють запобігати проблемній ситуації, а у випадку настання – гарантувати оптимальну модель антикризової стратегії за наявних ресурсів з найвищою віддачею.